

4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. URL: <http://repl.rv.ua/units/menus/uploads/files/Media/konceptiya.pdf>. (дата звернення: 01.10.2022).
5. Онкович Г.В. Медіаосвіта як інтелектуально-комунікативна мережа. URL: www.mediagram.ru/netcat_files/108/110/h_2966bfbf84c07057c4c9f2dda1787b32. (дата звернення: 03.10.2022).

Наталія Єльнікова

*старша викладачка кафедри українознавства факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ*

МЕДІАТЕКСТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

Професійна освіта майбутніх правоохоронців посилено взаємодіє із медіасферою. Освітній простір останнім часом поринув у медіасферу, адже за сучасних умов дистанційної форми розвитку навчальних закладів інтернет є центральним джерелом інформації для здобувачів освіти, викладачів і зручною платформою не лише для спілкування, а й для навчання. Медіапростір надає змогу не тільки знайти потрібну інформацію, а й визначити вектор освіти, формуючи ставлення до професії через медійний образ правничої сфери та її місця в соціумі. Професійна культура правоохоронця не обмежується виключно спеціальними знаннями, а й передбачає опанування комунікативними компетенціями.

Особливої актуальності сьогодні набуває генерування медіаграмотних особистостей, здатних критично мислити, еквівалентно сприймати, аналізувати різноманітні медіатексти, представлені в інтернеті. Опанувати інформацію, розміщену у віртуальному просторі, через теоретичні засади й практичні вміння – одне із завдань сучасної медіаосвіти. Навчальний процес варто спрямовувати не на навчання фактичного зубріння, а на розуміння освітнього матеріалу. Завдяки медіаосвіті майбутній правоохоронець формується як медіаграмотна особистість, здатна культурно спілкуватися в медіапросторі, наділена комунікативними властивостями, критичним мисленням, умінням повноцінно інтерпретувати, аналізувати й оцінювати медіатексти.

Проблемами студіювання медіатексту займалися як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники: Г. Солганик, А. Леонт'єв, Н. Чичеріна, В. Іванов, О. Волошенюк, М. Казак, Ю. Наливайко, З. Дубинець, Н. Духаніна, І. Ладика, М. Гриневич, А. Мамалига, О. Чередниченко, Б. Потятинник, І. Чемерис, Т. ван Дейк, Р. Фаулер та інші.

Медіатекст як засіб навчання курсантів характеризується поширеністю та відкритістю, зокрема в період цифрової епохи, жанровою розгалуженістю та тематичним розмаїттям. Інтернет надає доступ до матеріалів, присвячених науці й освіті, актуальним подіям культурної, спортивної, економічної, політичної сфери. Така проблематика викликає у майбутніх правоохоронців бажання дискутувати, а в ході

дискусії, як відомо, вони вдосконалюють навички застосування мовних засобів за різних умов спілкування, що є одним із найважливіших компонентів їхньої успішної діяльності, передусім культури мовлення.

Здобувачі освіти користуються інтернетом, вивчаючи програмну літературу та додаткові матеріали, а також чимало часу присвячують соціальним мережам, телеграм-каналам, читаючи новини та пости. Зрозумілим стає той факт, що молодь перебуває в непорушному потоці медіаконтенту, який вони отримують онлайн, що й актуалізує проблему аналізу й синтезу просторово-часової реальності, розвитку здатності курсантів інтерпретувати й оцінювати медіатексти, критично розв'язувати медійні повідомлення.

Значна частина професійних комунікацій у поліцейській діяльності пов'язана з отриманням і опрацюванням медіаповідомлень, із використанням сучасних комп'ютерних технологій, критичним аналізом отриманої інформації, що акцентує на необхідності формування медіаграмотності майбутніх правоохоронців. Медіаграмотність курсантів формується як у процесі вивчення гуманітарних дисциплін, так і в навчально-професійній діяльності.

Саме медіаосвіта здатна підвищити рівень медіакомпетенції (медіаграмотності), «яка полягає в сукупності мотивів, знань, умінь і можливостей, що сприяють добиранню, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створюванню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів, а також аналізу складних процесів функціонування медіа в суспільстві» [4, с. 10]. Як зауважує науковиця І. Ладика, «медіаграмотність – це практичний навик, риса стилю життя» [2, с. 35], що допоможе майбутньому фахівцеві піддавати сумніву отриману інформацію та критично її оцінювати. Таким чином, медіаграмотність є основною метою та результатом медіаосвіти, що поєднує широкий діапазон освітніх підходів, теорій і методів, загальні поняття якої можуть бути реалізовані у викладанні різних дисциплін або в окремій освітній галузі.

Єднальною складовою в різноманітних підходах у творенні медіаграмотності є медіатекст, який дає розуміння того, як реальні факти та події відображаються та репрезентуються в медіапросторі. Необхідність застосування медіатекстів як дидактичного матеріалу для збагачення та модернізації освіти набули актуальності в період повномасштабного вторгнення росії в Україну, у результаті якого всі заклади освіти перейшли на дистанційну чи змішану форму навчання.

Проаналізуємо основні підходи потрактування терміна «медіатекст» і його ознак, що впливають на процес формування медіаграмотності. Медіатекст досліджують мовознавці, журналісти, соціологи, культурологи, психологи.

Більшість учених поділяють думку про те, що рівень масової комунікації надає нових смислових відтінків поняттю «текст», проте кожен із дослідників у межах своєї галузі визначає особливості цього терміна.

Виник термін «медіатекст» в 90-х рр. ХХ ст. в англійськомовній науковій літературі: Т. ван Дейк, А. Белл, Р. Фаулер, М. Монтгомері та ін. вивчали функціонально-стильові особливості мови, типологію медіатекстів і методики створення медіапродуктів, визначаючи медіатекст як комплекс вербальних і медійних

властивостей. Дослідник А. Белл зазначає, що поняття медіатексту ширше за визначення традиційного тексту, оскільки «містить голосові особливості, музику та звукові ефекти, візуальні образи, вони фактично відображають технології, що застосовують для їхнього виробництва та поширення» [1, с. 3].

Медіатекст розкриває мовного індивіда, його світогляд, розумовий рівень і когнітивний хист, водночас опис подій окреслює в медіатексті специфічний епізод (затекст) висвітлюваних подій. Комунікативне завдання медіатексту реалізується в описі затексту з урахуванням авторської точки зору [5, с. 311].

Науковиця М. Желтухіна формулює медіатекст для читача як «тричі та більше метонімію реконструйованого цілісного значення: кимось породжений текст, кимось сприйнятий, осмислений і відтворений, згодом кимось ретрансльований, поданий у певному контексті, сприйнятий, осмислений» [3, с. 38].

Дослідниця Е. Шестакова наголошує на тому, що медіатекст призначений для «швидкого читання», «швидкого сприйняття», «швидкої актуалізації» фонду та фону знань реципієнта [6, с. 208].

Таким чином, медіатекстом вважаємо логічно завершену інформацію масово-інформаційного спрямування, репрезентовану мовною особистістю вербальними чи невербальними засобами, із метою комунікативного впливу чи прагматичної установки.

Варто також зазначити багатоплановість, багатогранність, комплексність, інтегральність, мовну складову, динамічний характер медіатекстів і їхні соціально-регулятивні компоненти. Медіатекст є невичерпним джерелом мовознавчої інформації, відображеної в публіцистичному стилі, що демонструє сучасну українську мову з усіма активними процесами на всіх лінгвістичних рівнях.

Поліцейські здатні використовувати медіатекст як унікальний засіб репрезентації реальності, через який вони матимуть можливість вплинути на соціальні процеси, відбиваючись на когнітивній сфері громадян і модифікуючи індивідуальну картину світу суспільства. Передусім правоохоронці проводять просвітницьку діяльність, звітуючи перед громадою про свою роботу, тому однією із тем медіаосвіти поліцейських є медійний образ правоохоронної системи загалом і правосвідомої аудиторії зокрема, інформування про криміногенну обстановку в країні та вплив медіа на формування правосвідомості людства.

Як відомо, віртуальний світ сьогодні насичений девіантною комунікацією, фахівці різних професій працюють над підвищенням мовної, етичної, наукової культури в медіапросторі, тому одним із завдань майбутніх правоохоронців, на наш погляд, є унормування медіасфери з правничої точки зору зокрема.

Реалізувати завдання медіаосвіти у сфері правоохоронної діяльності можна за допомогою різних навчальних дисциплін як гуманітарного спрямування, так і спеціалізованого напрямку, акцентуючи увагу на теорії масових комунікацій, аналізі медіатекстів, правових основах функціонування медіа, впливові медіа на розвиток особистості тощо.

Таким чином, медіатекст є одним із засобів формування медіаграмотності майбутніх правоохоронців. Медіаграмотність поліцейських формується у процесі

вивчення дисциплін не лише гуманітарного, а й професійного спрямування, а також під час самостійної, науково-дослідної роботи здобувачів освіти. Убезпечити медіапростір у сучасних умовах формування медіаграмотності громадян можливо через генерування критичного мислення правоохоронців і верифікацію інформації в медіапросторі.

Список використаних джерел

1. Bell A. The Language of News Media. Oxford : Blackwell, 1991. 277 p.
2. Ладика І. Медіаграмотність як сучасна потреба інформаційного суспільства. Збірник статей Шостої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи». Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2018. С. 35–39.
3. Желтухина М. Р. Политический и масс-медиаальный дискурс: воздействие – восприятие – интерпретация. Язык, сознание, коммуникация. М. : МАКС Пресс, 2003. Вып. 23. С. 38–51.
4. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник. Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
5. Черниш О. Сутнісні характеристики понять «медіадискурс» та «медіатекст» у сучасній медіалінгвістиці. Наукові записки. Серія : «Філологічні науки» (мовознавство) : матеріали VII Міжнар. науковопракт. конференції [«Мови і світ: дослідження та викладання»], (Кіровоград, 28–29 березня, 2013 р.). Кіровоград : Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка, 2013. С. 309–313.
6. Шестакова Э. Г. Теоретические аспекты соотношения текстов художественной литературы и массовой коммуникации : специфика эстетической реальности словесности Нового времени : [монография]. Донецк, 2005. 441 с.

Марина Ячменик

*кандидат педагогічних наук,
лабораторія з інфомедійної грамотності
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка*

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ (НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ ЛАБОРАТОРІЇ ІНФО-МЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ)

Формування у майбутніх учителів умінь роботи з науковим текстом є провідною проблемою сучасної педагогіки вищої школи. Саме у закладі вищої освіти у процесі навчання закладаються основи науково-дослідницької роботи, що сприяють професійній майстерності та готовності до майбутньої роботи. Студентська науково-дослідницька робота зорієнтована на формування творчого потенціалу особистості,